

Zouhar, Jan

[Jančíga, Roman; Jahelka, Tomáš, ed. Ivan Dérer: K diskusii o
čechoslovakizme]

Studia philosophica. 2015, vol. 62, iss. 2, pp. 135-136

ISSN 1803-7445 (print); ISSN 2336-453X (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/134593>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University
provides access to digitized documents strictly for personal use, unless
otherwise specified.

úsudků, jež v dalších částech knihy používá ke zhodnocení adekvátnosti analýz epistemických tvrzení v rámci jednotlivých systémů. Následně demonstruje, že extenzionální systémy, jakými jsou výroková a predikátová logika, nejsou adekvátními nástroji pro analýzu dříve zmíněných epistemických úsudků.

Čtvrtá, nejrozsáhlejší kapitola je věnována výstavbě tzv. standardní epistemické logiky, SEL. Autor vychází především z epistemické logiky představené Jaakko Hintikkou v knize *Knowledge and Belief*, zároveň však pracuje i s rozsáhlou, především zahraniční literaturou. Nejdříve je na základě modální logiky formulována monoagentní výroková varianta SEL se znalostí coby nutnosti. Dále autor zkoumá různé varianty SEL v závislosti na tom, jaké axiomy jsou použity pro jejich konstrukci. Hlavní pozornost věnuje SEL založené na modálních logikách S4 a S5, představuje však i varianty, jež mají za úkol zbavit se nedostatků těchto dvou systémů. Autor se v této části rovněž věnuje rozdílu mezi epistemickou a doxastickou logikou a ukazuje, jakým způsobem je možné obě tyto logiky zkombinovat. Aby mohl na konci této kapitoly analyzovat úsudky představené ve druhé kapitole, musí autor nejprve rozšířit systém SEL, a to zprvu na systém schopný pracovat se dvěma a více agenty a posléze i na predikátovou logiku. Ačkoliv takto rozšířený systém umožňuje lepší analýzu epistemických úsudků, stále ho nemůžeme považovat za adekvátní, jelikož se nedokáže vyhnout jednomu nepřijemnému důsledku – logické vševědoudčnosti (agent zná i to, co znát vůbec nemusí, např. všechny logické důsledky svých znalostí).

Různým variantám problému logické vševědoudčnosti spolu s nejčastějšími přístupy k jeho řešení se zabývá pátá kapitola. Knihu autor zakončuje stručným návrhem, jak problém řešit v dalších směrech epistemické logiky, jakými jsou například substrukturální logika nebo fuzzy logika.

Úplný závěr pak tvoří tři dodatky zabývající se Montague-Scottovou sémantikou, syntaktickou znalostí a Quinovým operátorem znalosti.

Když Ivo Pezlar před pěti lety obhájil na Katedře filozofie FF MU svoji bakalářskou práci, oponenti mu doporučovali, aby práci publikoval. Je dobře, že se tak nakonec stalo, protože *Epistemická logika* je až podezřele čtivá kniha, kterou nelze hodnotit jinak než pozitivně. O tom ostatně svědčí i to, že svému autorovi dopomohla k získání Ceny rektora Masarykovy univerzity pro vynikající studenty doktorských studijních programů. Jedná se o vsutku vydařený úvod, který není nikde natolik technický, aby odradil čtenáře od dalšího čtení, a zároveň ani neskouzává do triviality.

Jan Štěpánek

Roman Jančíga – Tomáš Jahelka (eds.), *Ivan Déřer. K diskusii o čechoslovakizme*, Bratislava: Communio Minerva 2015, 172 s.

Skupina převážně mladých slovenských politologů, právníků, ekonomů a historiků se rozhodla nejen připomenout osobnost a dílo významného slovenského politika a právníka Ivana Déřera (1884–1975), ale také v několika samostatných studiích analyzovat československé vztahy.

V první části nejprve představuje Roman Jančíga Ivana Déřera, „posledního Čechoslováka mezi Slováky a možná i mezi Čechy“. Ukazuje, jak se Déřer jako sociální demokrat významně podílel na politickém životě první republiky, ve které byl poslancem a do roku 1938 několikrát ministrem. Připomíná, že po celý svůj život zůstal Déřer věrný myšlenkovému odkazu T. G. Masaryka a že hájil ideu jednotného československého národního celku, složeného ze dvou rovnocenných větví – slovenské a české.

Tím se dostával do sporu nejen s autonomismem Andreje Hlinky, ale také Vavro Šrobára, a přirozeně především s ľudáckým separatismem. Za 2. světové války byl zatčen gestapem a vězněn, po válce byl až do roku 1948 prezidentem Nejvyššího soudu v Brně. Komunistický režim ukončil jeho veřejné působení a odsoudil ho k řadě let vězení. V padesátých letech napsal obsáhlý spis *Antifierlinger*, ze kterého vyšla zatím jenom malá část. Recenzovaná kniha obsahuje poslední Dérerovu práci *K diskusi o čechoslovakizme*, kterou dokončil v březnu 1968. Obsahuje kapitoly Co byl a je čechoslovakismus, Proč jsme odmítali autonomii, Proč vyhrála první volby na Slovensku sociální demokracie a proč je ztratil, Československá myšlenka jako vedoucí myšlenka významných slovenských národovců minulých dob, Fabrikování „slovenských křivd“ a velká kulturní revoluce čechoslovakismu, Vznikla Československá republika jako plod imperialismu buržoazie?, Jaký byl centralismus první republiky?, Čechoslovakismus ochránil Slovensko proti horthyovským snahám a jeho zániku a dal mu status plnoprávné a s českými zeměmi rovnoprávné země, Nesmysl o pauperizaci Slovenska, Argumenty pana Kočúticha, Bylo Slovensko kolonie?, Jaké bylo postavení Slovenska?, Češi a Slováci, Proč patří Češi a Slováci dohromady, Slovenské národní povstání a jeho odkaz, Quo vadis? V doslovu odmítá Dérer jako přesvědčený čechoslovakista Husákův program federalizace Československa a protestuje proti tomuto pokusu „zaviesť do ústavy prvky budúceho rozkladu československého štátu“. Tuto část doplňuje obrazová příloha a vzpomínka Dérerova vnuka Víta Černého na poslední léta Ivana Détera.

Druhou část knihy tvoří řada studií. Tomáš Jahelka v kapitole Vplyv T. G. Masaryka na slovenský obrodný proces a Ivan Dérer jako masarykovec zkoumá Masarykův vliv na slovenské inte-

lektuální a politické elity před vznikem Československa a charakterizuje Détera jako prvního skutečného slovenského masarykovec. Ivan Kamenec se zabývá na základě analýzy dobových kulturních a literárních textů přínosy a problémy československého kulturního kontextu v období první republiky. Marián Kropaj se „v několika stručných poznámkách“ věnuje odsunu karpatských Němců i v souvislosti s diskusí o principu kolektivní viny. Tomáš Hellebrandt sleduje cestu od čechoslovakismu k evropanismu na pozadí protikladu národní identity a ekonomické racionality. Studie Pavola Hardoše Všetko nejako divne diverguje rozebírá příspěvek ekonomické reformy na rozdělení Československa a rozdílné názory českých a slovenských politiků na privatizaci a ekonomickou transformaci po roce 1989.

Knížka chtěla mj. ukázat, že slovenské politické myšlení nebylo pouze poplatné slovenskému nacionalismu a nebylo motivované pouze podporou samostatnosti Slovenska, ale že se v něm objevují i tendence založit státnost na identitě politické. Tento záměr se autorům podařilo naplnit.

Jan Zouhar

Georges Charbonnier, *Hovory s Lévi-Straussem o antropologii, strukturalismu, moderním umění a budoucnosti malířství*, př. Pavla Doležalová, Brno: Barrister & Principal 2014, 132 s.

Claude Lévi-Strauss (1908–2009) je jedním ze světově významných antropologů. Ačkoli se vždy považoval především za vědce, patří bezesporu k zakladatelům strukturalismu a mnozí další se o jeho myšlenky i metody opírají. Metody se objevují především v jeho monumentálním díle *Mytologiques*, prvky obecnějšího, nechceme-li rovnou říci